

УДК 658.1

*М. О. Юнацький,
к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг,*

ОГЛЯД СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

*М. О. Yunackiy,
PhD, the associate professor of department of finance,
Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky, Kryvyi Rih*

REVIEW OF THE MODERN METHODS OF FORECASTING THE FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE

У статті розглянуті основні теоретико-методологічні аспекти прогнозування фінансового стану підприємства, наведені методи прогнозування фінансового стану підприємства. Охарактеризовані сценарії розвитку подій при прогнозуванні. З'ясована сутність та роль прогнозування фінансового стану підприємства, визначені його функції та задачі. Визначені фактори, що перешкоджають нормальному застосуванню прогнозування фінансового стану підприємстві.

Однією з складових прогнозування на мікрорівні є прогнозування фінансового стану підприємства, яке у вітчизняній науці практично не досліджено. Тому має сенс приділити увагу економічному змісту прогнозування фінансового стану підприємства. Для визначення поняття прогнозування фінансового стану підприємства необхідний окремий аналіз суті прогнозування та фінансового стану підприємства, з подальшим їх синтезом.

Підсумком проведеного дослідження є висновок про те, що прогнозування є необхідним складовим елементом управління і однією з основних умов ефективного планування. Саме цим визначається його значущість в системі управління підприємством. Будь-якому рішенню повинні передувати аналіз ситуації, що склалася, і прогноз наслідків ухвалення або не ухвалення того або іншого управлінського рішення.

The article deals with the main theoretical and methodological aspects of forecasting the financial condition of the enterprise, the methods of forecasting the financial condition of the enterprise are given. Characterized scenarios for the development of events with forecasting. The essence and role of forecasting the financial condition of the enterprise are determined, its functions and tasks are determined. Factors that prevent the normal application of forecasting financial state of the enterprise are identified.

One of the components of forecasting at the micro level is the forecasting of the financial condition of the company, which in the domestic science is practically not investigated. Therefore, it makes sense to pay attention to the economic content of forecasting the financial condition of the enterprise. To determine the concept of forecasting the financial condition of the

company requires a separate analysis of the essence of forecasting and financial condition of the company, followed by their synthesis.

The conclusion of the study is that prediction is a necessary component of management and one of the main conditions for effective planning. It is this that determines its significance in the enterprise management system. Any decision must be preceded by an analysis of the current situation and a forecast of the consequences of the adoption or non-approval of a management decision.

Ключові слова: *прогноз, план, прогнозування фінансового стану підприємства, проєктовані звіти, фінансове прогнозування, етапи прогнозування, метод експертних оцінок, балансовий метод.*

Keywords: *forecast, plan, forecasting of the financial condition of the enterprise, projected reports, financial forecasting, forecasting stages, expert estimation method, balance method.*

Постановка проблеми. Важливу роль у забезпеченні ефективних форм господарювання на вітчизняних підприємствах відіграє процес прогнозування фінансового стану підприємств, який відповідає за відбір, оцінку та інтерпретацію фінансових, економічних та інших даних, що впливають на процес прийняття інвестиційних та фінансових рішень.

Особливістю формування цивілізованих ринкових відносин в Україні є посилення впливу таких чинників, як жорстка конкурентна боротьба, технологічні зміни та постійне вдосконалення методів технічної обробки економічної інформації.

Середовище, в якому функціонують вітчизняні підприємства характеризуються також безперервними нововведеннями в податковому законодавстві, змінами процентних ставок та валютних курсів, а також різкими коливаннями цін на ресурси та відносно високим темпом інфляції.

Таким чином, об'єктивна необхідність подальшого розвитку теоретичних і методико-прикладних основ і практична значущість прогнозування фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану, й обумовили актуальність і доцільність вибору даної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В наукових джерелах проблема сутності прогнозування фінансового стану підприємства фактично не розглядається, тому були окремо досліджені роботи присвячені економічному прогнозуванню (В.І.Борісевич, Л.П.Владимірова, С.В.Глівенко, Б.А.Ерзікян, В.Г.Золотогоров, Т.Ф.Кондратьєва, В.І.Науменко, Б.Я.Панасюк, Г.В.Прісенко, В.І.Романекно, Е.І.Равікович, М.О.Сококолов, Ю.Н.Тронін, Е.А.Черний, Р.Т.Юлдашев), і роботи, які вивчають фінансовий стан підприємства (В.Г.Артеменко, І.Т.Балабанов, О.М.Бандрука, М.В.Беллендер, Т.Б.Бердникова, А.В.Каліна, В.В.Ковальов, М.І.Конева, А.Б.Кругік, В.О.Меєц, Г.В.Савицька, В.А.Ященко).

В науковій літературі існує багато різних точок зору на сутність прогнозування на мікрорівні. Зокрема [1], прогнозування на рівні підприємства розглядає тільки з точки зору розробки бізнес-планів. Даний підхід звужує рамки прогнозування, оскільки бізнес- планування є однією зі складових прогнозування. Окремі науковці [2] отождожують поняття прогнозування і планування, що є неприпустимим, оскільки прогнозування і планування це два абсолютно різних поняття, хоча між ними і існує певний взаємозв'язок. До цього ж слід зазначити, що в певних джерелах зустрічається твердження про те, що «планування, як вид діяльності, набагато ширше ніж прогнозування, оскільки останнє має справу лише з імовірними подіями і результатами» [3, с.76]. Важко погодитися з даною думкою, оскільки прогнозування є основою планування, а як відомо надбудова (планування) не може бути ширше за базис (прогнозування).

Під прогнозуванням фінансового стану А.М.Поддєрьогін розуміє передбачення обсягу та розміщення фінансових ресурсів підприємства на певний термін у майбутньому шляхом вивчення динаміки розвитку підприємства як суб'єкта господарської діяльності [4, с. 324].

На думку Н.В.Кузюди та С.А.Саркіяна, прогнозування фінансового стану є спеціальним науково обґрунтованим дослідженням, предметом якого виступають перспективи розвитку явищ (аналітичні показники, коефіцієнти тощо) [5; 6].

Найбільш повно трактує прогнозування фінансового стану підприємства О.Ю.Клементьєва, яка розглядає його як розробку системи науково обґрунтованих імовірнісних припущень про базові й альтернативні структурні зміни в активах та пасивах підприємства, обумовлених ефективністю використання капіталу [7].

Метою статті є вдосконалення існуючих методичних підходів до аналізу та прогнозування фінансового стану підприємств та розробка практичних рекомендацій щодо їх використання. Дослідження сутності прикладних проблем оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства зумовлює постановку таких завдань: узагальнити теоретичні підходи до визначення поняття «прогнозування фінансових показників», охарактеризувати фактори впливу, що перешкоджають нормальному застосуванню прогнозування, сформулювати відповідні рекомендації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливість прогнозування фінансового стану полягає, по-перше, в тому, що за його допомогою можна робити розрахунки різноманітних варіантів розвитку подій, маючи можливість при цьому порівняти очікувані результати за кожним варіантом та вибрати найкращий.

По-друге, важливість прогнозування фінансового стану обумовлюється тим, що воно дозволяє:

- виявити фінансові проблеми, які можуть виникнути у підприємства в перспективі;
- оцінити фінансовий стан підприємства в майбутньому під впливом різноманітних факторів;
- визначити можливі перспективні джерела фінансування діяльності підприємства в плані його розширення, подальшого виживання, боротьби з неплатоспроможністю тощо;
- визначити найбільш прийнятну структуру капіталу підприємства та ін.

Сьогодні значна увага в прогностиці приділяється прогнозуванню на макрорівні, тому виникає гостра необхідність в розробці деяких методологічних основ для прогнозування на мікрорівні.

Однією з складових прогнозування на мікрорівні є прогнозування фінансового стану підприємства, яке у вітчизняній науці практично не досліджено. Тому має сенс приділити увагу економічному змісту прогнозування фінансового стану підприємства. Для визначення поняття прогнозування фінансового стану підприємства необхідний окремий аналіз суті прогнозування та фінансового стану підприємства, з подальшим їх синтезом.

Прогнозування - особлива форма наукового передбачення, яка має дві різні площини конкретизації: власне передбачаючу (дескриптивну, описову) і пов'язану з нею - передвказівну (прескриптивну, предписательну), яка реалізується через планування і відноситься до категорії управління. Взагалі під прогнозом розуміється опис можливих або бажаних перспектив, станів, рішень проблем майбутнього. Передвказання є власне вирішенням цих проблем, яке передбачає використання інформації про майбутнє в цілеспрямованій діяльності.

Таким чином, в проблемі прогнозування розрізняють два аспекти: теоретико-пізнавальний і управлінський, пов'язаний з можливістю ухвалення управлінських рішень на основі одержаного знання про майбутнє.

Прогнозування можна вважати спорідненим плануванню, проте воно має більш загальний інформаційний характер порівняно із плануванням. Якщо головна функція планування полягає в організації цілісного функціонування певного явища чи об'єкта, то функція прогнозування – у зниженні невизначеності майбутнього, тобто розрахунку ймовірних меж розвитку подій на основі певних поведінкових залежностей в минулому чи теперішньому.

Причинно-наслідковий характер прогнозування проявляється також в тому, що, з одного боку, прогнозування ідентифікує конкретну економічну (виробничу, господарську) ситуацію, у якій можуть досягатися намічені планом цілі, з іншого боку, показує, які наслідки може мати те чи інше управлінське рішення (або його відсутність).

Розглядаючи питання, стосовно сутності прогнозування і планування, необхідно провести категоріальний аналіз прогнозу і плану. Визначити відмінності між прогнозом і планом дозволяє табл. 1.

Для забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах розвитку ринкових відносин керівництву необхідно вміти не тільки оцінювати поточний фінансово-економічний стан, але й прогнозувати майбутні його зміни з урахуванням всіх можливих факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Таблиця 1.
Порівняльна характеристика прогнозування і планування

Критерій	Прогноз	План
Задачі	передбачення перспектив зміни різних факторів, що впливають на діяльність підприємства	реалізація на практиці раніше розроблених прогнозів
Функції	аналіз і оцінка тенденцій зміни процесів явищ для виявлення альтернатив розвитку об'єкту на перспективу	визначення конкретних шляхів для досягнення певного стану об'єкту в перспективі
Самостійність	більш незалежне поняття, ніж планування, але через останнє реалізується управлінський аспект прогнозування	розробляється незалежно від прогнозування, але адекватність плану обумовлена розробкою прогнозу
Об'єкт	об'єктом може виступати будь-яке явище або процес	не всі об'єкти прогнозування підлягають плануванню (наприклад, погода, демографічна ситуація)
Альтернативність	може бути поліваріантним	більш властива моноваріантність
Логіка	припущення (думка) про стан об'єкту в майбутньому може бути істинним або помилковим	система рекомендацій, які можуть бути прийнятними або неприйнятними для досягнення цілей
Терміни	коригуються залежно від цілей прогнозування	чітко визначені

Оскільки прогнозування може відбуватися на основі певних сценаріїв розвитку подій (табл. 2), відповідно від нього варто очікувати різні результати. При цьому прогнозування переслідує мету створення інформаційної бази для вибору оптимального шляху розвитку в майбутньому. Воно не лише виявляє об'єктивні тенденції (як позитивні, так і негативні) процесу розвитку для визначення майбутнього стану, але й надає інформацію для розробки заходів щодо прийняття управлінських рішень для виникнення бажаних тенденцій.

Таблиця 2.
Характеристика сценаріїв розвитку подій при прогнозуванні

Назва сценарію	Характеристика сценарію
Оптимістичний сценарій	Передбачає виконання всіх умов прогнозування, закладених фінансовим менеджером.
Реалістичний сценарій	Передбачає виконання лише частини найбільш можливих для реалізації умов прогнозування, закладених фінансовим менеджером.
Песимістичний сценарій	Показує, що буде з підприємством, якщо існуючі тенденції не змінювати.

Отже, до завдань прогнозування входить не лише оцінка очікуваних результатів розвитку економічної системи напідставі виявлення тенденцій, але й визначення перспективних, довгострокових цілей розвитку і шляхів досягнення такої мети в часі.

Головним завданням прогнозування на завершальних етапах фінансового аналізу можна вважати зниження тієї ймовірної невизначеності, яка пов'язана з прийняттям економічно важливих управлінських рішень, орієнтованих на майбутнє. За такого підходу фінансовий аналіз може використовуватись для обґрунтування як короткострокових, так і довгострокових управлінських рішень; як спосіб оцінки якості управління; як метод прогнозування майбутніх фінансових результатів та ін.

Серед головних функцій прогнозування в системі стратегічного управління варто виокремити:

- визначення можливих цілей і напрямків розвитку об'єкта прогнозування;
- всеохоплюючу оцінку різного виду наслідків реалізації кожного з можливих варіантів розвитку об'єктів прогнозу: соціальних, економічних, наукових, технічних, екологічних;
- визначення змісту заходів щодо забезпечення реалізації можливостей та послаблення впливу загроз кожного з варіантів розвитку подій;
- ретельну оцінку потенційних витрат і ресурсів на впровадження розроблених заходів.

Прогнозування даних фінансових звітів, складених на основі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні, відбувається шляхом оцінювання відповідних звітів за минулі роки і поділяється на декілька загальних складових. По-перше, прогнозується дохід (виручка) від реалізації продукції. По-друге, прогнозується звіт про фінансові результати, що дає розуміння про суму нерозподіленого прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства і може бути спрямований у виробництво. Прогноз звіту про фінансові результати та Балансу є найважливішими складовими для стратегічного аналізу, оскільки на їх основі можна оцінити прогнозовані фінансові результати підприємства і визначити потреби в зовнішньому фінансуванні на наступні періоди. По-третє, відбувається коригування власного капіталу на величину «доповнення до нерозподіленого прибутку». По-четверте, розраховується показник «додатково необхідні фонди» та розподіляється за статтями балансу [8, с. 167; 9, с. 120].

Важливим моментом розробки прогнозу фінансового стану є правильний вибір методів та прийомів. При цьому серед науковців немає єдності думки щодо їх переліку та класифікації. Розглянемо найбільш загальні групи методів, що використовуються у переважній більшості наукової літератури:

- економетричні моделі;
- метод часових рядів (рядів динаміки);
- балансовий метод;
- методи експертних оцінок.

1. Економетричні моделі дають змогу виявити особливості функціонування промислового підприємства та передбачити на цій основі його майбутньої поведінки у разі зміни будь-якого з параметрів моделі.

Однією з ключових відмінностей економетричних моделей є класифікація за напрямком і складністю причинно-наслідкових зв'язків між показниками, що характеризують економічну систему, зокрема, промислове підприємство. При цьому для таких моделей формують набір змінних, які, в свою чергу поділяють на ендогенні (внутрішні) та екзогенні (зовнішні). До ендогенних змінних можна віднести, наприклад, обсяг виробництва (реалізації) продукції, чисельність працівників, продуктивність праці, вартість активів, власного капіталу тощо. До екзогенних – обсяги матеріально-технічного постачання ресурсів, стан ринку праці (попит-пропозиція робочої сили, транспортні витрати і т.ін. Екзогенні змінні – це в основному ті, які формуються поза моделлю, і можуть рівноцінно використовуватися в аналізі діяльності різних підприємств; фактично вони відомі заздалегідь, тому що формуються на основі даних офіційної статистики. Ендогенні змінні виникають безпосередньо на самому підприємстві та є індивідуальними для кожного підприємства, залежачи від галузевого спрямування, техніко-технологічних особливостей виробництва, рівня інноваційного розвитку та інвестиційної активності тощо.

показника, яка підвладна сезонним коливанням. Циклічна компонента займає проміжне місце між закономірною та випадковою поведінкою показників часового ряду. Це зміни, які з одного боку плавні, а з іншого достатньо помітні для того, щоб не включати їх у випадкову складову, але які не можна віднести ні до тренду, ні до періодичної (циклічної) компоненти.

Ряди динаміки бувають:

- дискретними, коли вимірювання показників моделі здійснюється через визначені проміжки часу;
- безперервними, коли запис зміни процесу чиявища здійснюється безперервно.

В економічних дослідженнях використовуються дискретні ряди. При доборі вихідних даних для формування ряду динаміки необхідно виконувати такі умови:

- всі дані повинні бути зіставленими, тобто для інтервального ряду рівні мають відповідати однаковим інтервалам часу, а для моментних рядів – визначеним датам;
- всі дані повинні бути однорідними;
- необхідно вилучити всі випадкові відхилення, зумовлені реорганізацією об'єкта, зміною адміністративних границь, спеціалізації тощо.

3. Балансовий метод – це метод, що передбачає розробку балансів на основі системи показників, в якій одна частина характеризує ресурси по джерелам їх надходження, а інша (що дорівнює першій) вказує на розподіл (використання) таких ресурсів по всім напрямкам їх витрачання.

Система балансів, що використовуються в прогнозуванні діяльності промислового підприємства, включає в себе матеріальні, трудові та фінансові баланси. При цьому для цілей прогнозування фінансового стану використовують фінансові баланси.

При здійсненні планування фінансових показників за балансовим методом формується спеціальна таблиця – баланс. Зважаючи на рівність доходної і витратної частин балансу (активу і пасиву), будь-які прогнозовані зміни в одній з частин обов'язково несуть в собі зміни певних статей іншої частини. Тому при прогнозуванні на основі балансового методу не слід забувати про цю умову та одночасно відображати операції в обох частинах прогнозованого балансу.

Економічне значення балансів важко переоцінити. Вони наділені різноманітними функціями, розробляються для вирішення багатьох завдань, застосовуються в різних видах діяльності. Крім того, вони використовуються в статистиці, прогнозуванні, бухгалтерському обліку та інших сферах економічної діяльності.

4. Методи експертних оцінок – передбачають багатоступеневе опитування експертів за спеціальними схемами та подальшу обробку отриманих результатів за допомогою інструментарію економічної статистики (метод Дельфі, метод комісії, метод віднесеної оцінки, метод прогнозованого графа). Сутність його полягає у погодженні думок експертів з певних напрямів розвитку зовнішньої чи внутрішньої політики, розвитку політичної ситуації. Цей метод передбачає чотири етапи:

- створення робочих груп для здійснення опитувань, оброблення матеріалів, аналізу результатів колективної експертної оцінки;
- уточнення основних напрямів розвитку політичних та економічних процесів, подій; виявлення мети і засобів її досягнення; розробка питань для експертів;
- забезпечення адекватності розуміння питань і незалежності суджень експертів (передбачає запобігання тиску провідної думки);
- оброблення матеріалів експертної оцінки; синтез прогнозних гіпотез і варіантів розвитку подій.

Ефективність прогнозування фінансового стану підприємства значною мірою залежить від дотримання послідовності всіх його етапів Табл. 3.

Таблиця 3.

Петапний перелік прогнозування фінансового стану підприємства

1 етап Постановка мети прогнозування	Метою прогнозування, як правило, виступає оцінка перспективного фінансового стану суб'єкту господарювання
2 етап Вибір об'єкта, стан якого підлягає перспективній оцінці	Об'єктом прогнозування виступає фінансовий стан аналізованих підприємств, який характеризується величиною комплексної бальної оцінки
3 етап Оцінка інформаційного забезпечення прогнозування	Інформаційне забезпечення представлено аналітичними показниками і коефіцієнтами, сформованими на базі даних, відображених у фінансовій звітності
4 етап Розгляд і вибір методу прогнозування	Метод прогнозування – набір прийомів і процедур, що використовуються для перспективного прогнозування основних параметрів фінансового стану підприємства
5 етап Побудова прогнозних моделей	Модель об'єкта прогнозування, дослідження якої дає змогу отримати інформацію про можливий стан

	об'єкта в майбутньому
6 етап Практична реалізація отриманих результатів.	Прийняття управлінських рішень, розробка заходів щодо покращення ситуації на досліджуваному підприємстві.

Процес підготовки проєктованих фінансових звітів, складених на основі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні, починається з опрацювання відповідних звітів за минулий рік (або декілька років) і поділяється на декілька загальних етапів.

Першим етапом є прогнозування такого показника як дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Ця операція є ключовою і, певною мірою, визначальною для підготовки проєктованих фінансових звітів у цілому — прогноз обсягу реалізації є відправною точкою для розрахунку показників звіту про фінансові результати та балансу.

Другим етапом є підготовка проєктованого звіту про фінансові результати, що обумовлено необхідністю розрахунку суми нерозподіленого прибутку, який залишається у розпорядженні підприємства і може бути реінвестований у виробництво, тобто спрямований на покриття майбутніх фінансових потреб.

Кожна стаття звіту про фінансові результати збільшується або зменшується відповідно до концепції складання прогнозу — або на основі процента зростання (зменшення) обсягу реалізації продукції (так званий метод процента від продажу), або незалежно.

Слід проявляти акуратність при прогнозуванні продажу. Це не означає якихось особливих труднощів, але якщо прогнози підприємства надто оптимістичні, то у кінцевому підсумку підприємство обтяжить себе накопиченим, не зайнятим у виробництві устаткуванням та оборотним капіталом.

Визначення ймовірної діяльності підприємства в майбутньому може бути забезпечено шляхом розробки прогнозних фінансових документів — проєктів майбутніх звіту про фінансові результати, звіту про грошові потоки та бухгалтерського балансу.

Прогнозний звіт про фінансові результати та звіт про грошові потоки являють собою робочий план для всього підприємства в цілому, а прогнозний бухгалтерський баланс відображає сумарний вплив передбачуваних майбутніх управлінських рішень на фінансовий стан підприємства.

Однак в економічних умовах існує низка факторів, що перешкоджають нормальному застосуванню прогнозування фінансового стану підприємства в Україні, серед яких:

- нестабільність фіскальної політики держави;
- нестабільність загальноєкономічної ситуації в Україні та світі;
- відсутність зрозумілості при визначенні потреб підприємства у власних та залучених ресурсах;
- неясність стратегічних цілей у підприємств;
- низький рівень розвитку інформаційних технологій на підприємствах;
- застарілі методи оперативного планування;
- недостатність досвіду самостійної постановки цілей та завдань, планування дій і залучення ресурсів в умовах ринкових відносин;
- недоліки існуючої системи управлінського обліку;
- нестача кваліфікованих кадрів, які мають досвід розроблення прогнозів за сучасними методами.

В процесі прогнозування фінансових результатів діяльності компанії варто керуватися такими рекомендаціями:

- при прогнозуванні варто розглядати та аналізувати всі можливі сценарії розвитку подій, а не лише найбільш ймовірні значення певного показника. Важливо проаналізувати значення, що матимуть місце при вкрай несприятливому та сприятливому стані зовнішньоекономічного середовища;
- якісна оцінка тенденцій майбутнього періоду потребує достатнього обсягу інформації про результати діяльності підприємства за минулі періоди. Це сприятиме підвищенню точності прогнозу;
- для збільшення точності прогнозу і зменшення похибки варто враховувати ймовірні майбутні зміни у зовнішньому середовищі функціонування підприємства та інші фактори, які впливатимуть на його діяльність та не можуть бути ним нівельовані. До таких факторів належать, наприклад, темпи інфляції, зміни в податковому і митному законодавстві, дії конкурентів, соціальні та геополітичні чинники тощо;
- прогнозування фінансових результатів не має бути обмежене лише отриманням кількісних значень, тому воно обов'язково має здійснюватися з подальшим проведенням перспективної фінансової діагностики.

Висновки. Таким чином, прогнозування фінансового стану промислового підприємства є основою для подальшого розвитку та розширення його фінансово-господарської діяльності. На основі прогнозних показників рентабельності, платоспроможності, ліквідності, раціонального розміщення оборотних та необоротних активів тощо виявляється можливим формування подальшої стратегії розвитку підприємства та корегування короткострокових планів за рахунок зміни його тактичних завдань та цілей. В умовах нестабільності розвитку економічної системи прогнозування дозволяє уникнути втрат прибутку та зниження конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Підсумком проведеного дослідження є висновок про те, що прогнозування є необхідним складовим елементом управління і однією з основних умов ефективного планування. Саме цим визначається його

значущість в системі управління підприємством. Будь-якому рішення повинні передувати аналіз ситуації, що склалася, і прогноз наслідків ухвалення або не ухвалення того або іншого управлінського рішення

Але варто пам'ятати, що прогнозування не дає можливість передбачити усі події, що відбуватимуться в навколишньому середовищі підприємства в майбутньому зі стовідсотковою точністю та не дає гарантії відсутності певного ступеня ризику. Таким чином, для кожного підприємства дуже важливо мати резерви та план виходу з кризового становища навіть при дуже сприятливих результатах прогнозу.

Література.

1. Прогнозирование и планирование экономики: Учеб. пособие / Под общ. ред. В.И. Борисевича, Г.А. Кондратовой. - Мн.: ИП «Экоперспектива», 2000. - 432с.
2. Золотогор В.Г. Организация и планирование производства: Практ. пособие. - Мн.: ФУАинформ, 2001. - 528с.
3. Янковский Н.А. Прогнозирование развития крупного производственного комплекса: теория и практика. - Донецк: АО «Издательство Донеччина», 1999. - 159с.
4. Фінанси підприємств : [підручник]. / А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк та ін. / [за ред. А.М. Поддєрьогін]. - [3-є вид., перероб. та доп.] - К. : КНЕУ, 2000. - 460 с.
5. Кузюда Н.В. Анализ и прогнозирование финансового состояния предприятия: Дис...канд.экон.наук. 05.05.08. - М., 2002. - 148с.
6. Теория прогнозирования и принятия решений / С.А. Саркисян. - М. : Высшая школа, 1997. 351с.
7. Клементьева О.Ю. Методика прогнозування фінансового стану підприємства //-[електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/3]
8. Бриггем С. Основы финансового менеджмента / С.Бриггем ; пер. з англ. - К. : Молодь, 1997. - 1002 с.
9. Сухарев П.Н. Стратегічний аналіз : навч. посібник / П.Н. Сухарев // Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. - Донецьк : Вебер, 2008.- 244с.

References.

1. Borisevich, V.I. and Kondratova, G.A. (2000), Prohnozuvannya ta planuvannya ekonomiky: doslidzhennya [Forecasting and planning of the economy: Study], IP "Ekoperspekt", Minsk, Belarus.
2. Zolotohorov, V.G. (2001), Planuvannya orhanizatsiyi ta vyrobnytstva: Praktyka [Organization and production planning: Prakt], FU Aynform, Minsk, Belarus.
3. Yankovsky, N.A. Prohnozuvannya rozvytku velykoho promyslovoho kompleksu: teoriya ta praktyka [Forecasting the development of a large industrial complex: theory and practice], JSC "Publishing house of Donetsk region", Donetsk, Ukraine.
4. Podderigin, A.M. and Buryak, L.D. (2000), Finansy pidpryyemstv [Finances of enterprises], 3rd ed, KNEU, Kyiv, Ukraine.
5. Kuzuda, N.V. (2002), «Analysis and forecasting of the financial condition of the enterprise», Abstract of Ph.D. dissertation, Global economy, Moscow, Russia.
6. Sargsyan, S.A. (1997), Teoriya prognozirovaniya i prinyatiya resheniy [Theory of forecasting and decision-making], Higher school, Moscow, Russia.
7. Klementyeva, O.Y. (2006), «Method of forecasting the financial condition of the enterprise», Rusnauka, [Online], vol . 3, available at: http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/3 (Accessed 11 Apr 2018).
8. Brigham, E. (1997), Osnovy finansovogo menedzhmenta [Fundamentals of Financial Management], Youth, Kyiv, Ukraine.
9. Sukharev, P.N. (2008), Strategicheskii analiz: Uchebnoye posobiye [Strategic Analysis: Teaching manual], Donets. nats University of Economics and Trade them. M. Tugan-Baranovsky, Weber, Donetsk, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2018 р.